

DOCUMENT PER A LA CONSULTA PÚBLICA PRÈVIA DEL PLA D'ACCIÓ TERRITORIAL DE L'ÀREA FUNCIONAL DE CASTELLÓ

Amb la finalitat d'assegurar un procés participatiu exhaustiu, transparent i present en totes les fases d'elaboració i tramitació del pla d'acció territorial, l'article 51 del Text Refós de la Llei d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge (TRLOTUP) exigeix la realització d'una consulta pública prèvia abans de redactar l'esborrany del Pla i el seu document inicial estratègic. En aquesta consulta s'exposen els grans objectius del Pla, la seua necessitat i conveniència, les problemàtiques que aborda i les alternatives que es proposen.

A més, i d'acord amb el que es preveu en l'article 6 del TRLOTUP, aquest tràmit pot realitzar-se simultàniament amb la participació pública de l'Estudi de Paisatge del Pla, per a instar la seua aprovació de manera independent per resolució de la direcció general competent en matèria de paisatge. Tot això amb la finalitat de generar coneixement en l'àmbit del pla, facilitar la participació ciutadana i disposar d'una informació necessària per a orientar la presa de decisions en el territori.

Sent la Direcció General de Política Territorial i Paisatge el departament de l'administració que promou el Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló, li correspon efectuar una consulta prèvia per espai de vint dies hàbils a través del seu portal web. Aquesta consulta tindrà efectes administratius interns preparatoris per a la redacció del Pla, i donarà lloc a l'obligació d'elaborar un informe de resposta conjunta a les aportacions i suggeriments rebuts. Aquestes hauran d'incorporar-se a l'expedient, amb indicació del nombre de participants, nombre d'opinions emeses i l'informe de resposta. Tot això sense perjudici que la Direcció General, a través dels processos de participació pública realitzats fins hui, i de la documentació de la qual ja disposa, és coneixedora d'algunes sensibilitats i demandes de les diferents administracions i agents socials i econòmics de l'àrea funcional de Castelló. En aquest sentit, els consensos i acords aconseguits s'incorporaran als documents pertinents del Pla a mesura que la tramitació vaja avançant.

A continuació s'indiquen de manera succinta els problemes que es pretenen solucionar amb el pla, la necessitat i oportunitat de la seua aprovació, els objectius del pla i les possibles solucions alternatives:

Situació i problemàtica actual

L'àmbit de l'Àrea Funcional de Castelló, formada pels municipis de: Aín, Albocàsser, Alcudia de Veo, Alfondeguilla, Almassora, Almenara, Arañuel, Ares del Maestrat, Argelita, Artana, Atzeneta del Maestrat, Ayódar, Benafigos, Benassal, Benicàssim, Benlloc, Betxí, Borriol, Borriana, Cabanes, Castelló de la Plana, Castillo de Villamalefa, Cirat, Cortes de Arenoso, Costur, Culla, Eslida, Espadilla, Fanzara, Figueroles, Fuentes de Ayódar, l'Alcora, la Llosa, la Pobla Tornesa, la Serratella, la Torre d' en Besora, la Torre d'en Doménec, la Vall d'Uixó, la Vilavella, les Alqueries, les Coves de Vinromà, les Useres, Llucena, Ludiente, Moncofa, Nules, Onda, Orpesa, Ribesalbes, Sant Joan de Moró, Sierra Engarcerán, Suera, Tales, Toga, Torralba del Pinar, Torreblanca, Torrechiva, Vall d'Alba, Vallat, Vilafamés, Vilanova d'Alcolea, Vilar de Canes, Vila-real, Vilafranca, Villahermosa del Río, Villamalur, Vistabella del Maestrat, Xilxes, Xodos i Zucaina, que suposen 3.269 km² i una població de 472.816 habitants en 2021.

Aquest àmbit va ser un dels de major creixement econòmic en el període 1999-2008, impulsat pel sector de la construcció i, per consegüent del clúster de la ceràmica, però també va ser el més afectat per la crisi posterior per la pròpia especialització de l'àrea funcional.

Una de les característiques d'aquesta àrea funcional és el contrast litoral-interior, malgrat haver-se produït un cert desplaçament de l'activitat cap als municipis més pròxims al clúster ceràmic. Més del 80% de la població de l'àrea funcional es concentra en una cinquena part del territori, centrada en l'Àrea Urbana Integrada de Castelló, integrada per 14 municipis i amb una població de 384.983 habitants en 2021.

El model econòmic gira al voltant de la indústria ceràmica, que requereix una gran demanda de sòl industrial i logístic entorn dels principals eixos de difusió de l'activitat relacionada amb ceràmica i les fregides, la qual cosa ha suposat un espectacular creixement del denominat sòl segellat o artificial. És l'exemple de com un model industrial quasi artesanal mitjançant inversió, coneixement i empenedoria ha creat un clúster productiu industrial altament competitiu. No obstant això, la nova situació econòmica caracteritzada per un elevat grau de volatilitat i incertesa, en la qual s'inclou la dependència energètica, intensifiquen la necessitat de diversificar l'estructura productiva, però mantenint i millorant el valor afegit dels sectors tradicionals de Castelló.

D'altra banda, aquest àmbit és l'entorn metropolità de la Comunitat Valenciana que ha experimentat la major taxa de creixement de sòl artificial durant el boom immobiliari, especialment per a l'activitat econòmica i infraestructures i, en menor mesura, el residencial, tot això fruit de l'especialitat econòmica de l'àrea funcional. No obstant això, en aquests últims anys s'està registrant un augment de la demanda de sòl per a activitats logístiques, s'estan implantant signatures multinacionals en l'àmbit del Pla, i ha vingut creixent l'activitat portuària i aeroportuària malgrat la crisi pandèmica mundial.

Quant a la infraestructura verda de l'àmbit del Pla, es poden diferenciar dues escales territorials: l'entorn urbà més pròxim de Castelló de la Plana i un altre més ampliat a l'àrea funcional que inclou gran nombre de municipis de l'interior. El primer està integrat per un

primer anell verd format pels parcs naturals del Desert de les Palmes i la Serra d'Espadà, espais que connecten amb els ecosistemes litorals a través dels corredors fluvials del riu Millars, Rambla de la Viuda i el riu Sec. En el segon es poden intuir dos eixos verds continus, un litoral (Serra d'Irta, Prat de Cabanes-Torreblanca, desembocadura del Millars i Marjal d'Almenara) i un altre interior articulats per la Rambla de la Viuda-Carbonera.

Respecte a la connectivitat externa de l'àrea funcional de Castelló, aquesta està plenament inserida en les dinàmiques del corredor mediterrani, que constitueix el principal escanyament en el trànsit de passatgers i mercaderies, i que és urgent la seua resolució. En la xarxa viària predomina el trànsit en l'eix nord-sud (CV-10, AP-7, N-340) enfront dels eixos transversals, la qual cosa genera problemes d'assignació de trànsits que el Pla ha de contemplar. L'alliberament del peatge de l'AP-7 ha suposat un canvi substancial en el comportament del trànsit que convé avaluar en col·laboració amb el Pla de Mobilitat Metropolitana de Castelló. També el futur traçat de l'alta velocitat de passatgers és un altre dels debats de gran importància pels seus impactes en el territori.

Quant a la mobilitat interurbana dels municipis de l'àrea, per motius de treball, estudi, compres o altres, els desplaçaments motoritzats es focalitzen a la ciutat de Castelló de la Plana, seguint un fort model radial però de poc volum de fluxos, comparat amb altres entorns metropolitans. Les últimes dades disponibles estimen en un 10% dels viatges totals interurbans en transport públic, la qual cosa confirma l'ampli marge de millora que té aquesta modalitat de transport.

Respecte a la problemàtica sobre la qual s'actua, els principals problemes detectats són, respecte a la infraestructura verda:

- Pèrdua de sòl agrícola de regadiu d'elevada capacitat *agrològica a causa de la urbanització a les comarques litorals, la qual cosa es fa més evident en les dues comarques de la Plana.
- Abandó del sòl agrícola de secà de les comarques de l'interior, que ha afavorit el desenvolupament de masses forestals que propicien el desequilibri respecte a la producció de biomassa.
- Pèrdua de la diversitat del patró agroforestal, homogeneïtzació del paisatge rural i increment del risc d'incendis forestals.
- Increment de models d'urbanització més dispersa i de menor densitat que han augmentat la fragmentació de la infraestructura verda i els impactes ambientals en el territori.
- Efecte barrera de les infraestructures de mobilitat que dificulten els intercanvis de matèria, energia i informació entre els ecosistemes.
- Abandó dels cultius de regadiu que suposen una greu amenaça a la sostenibilitat del territori i una afectació al paisatge.
- Gran heterogeneïtat quant a la regulació del sòl no urbanitzable dels municipis que dificulta el disseny de la infraestructura verda supralocal.

- Pressió sobre el sòl agrari, tant de regadiu com de secà, per a la instal·lació de centrals d'energies renovables.

Des del punt de vista del sistema d'assentaments, el pla d'acció territorial de l'àrea funcional de Castelló ha de corregir tendències urbanístiques i territorials indesitjades, com:

- Planificació d'usos del sòl en els instruments d'ordenació municipal, en alguns casos per damunt d'expectatives futures raonables quant a demanda de sòl residencial i per a activitats econòmiques.
- Existència de sectors de sòl planificat que presenten una escassa viabilitat: per la seua baixa densitat i llunyania als teixits compactes o per situar-se a distàncies excessives als punts de càrrega del sistema bàsics de mobilitat sostenible.
- Existència de teixits industrials amb localització deficient per a activitats econòmiques per la seua baixa accessibilitat o incompatibilitat amb altres usos.
- Zones amb gran potencial d'accessibilitat que poden quedar hipotecades per usos de baix valor afegit.
- Repetició mimètica de polígons industrials en municipis d'escassa entitat poblacional i amb una viabilitat molt qüestionable.
- Teixits urbans i sectors que presenten una marcada disconformitat amb la infraestructura verda.
- Presència de nuclis urbans susceptibles de regeneració urbana per a millorar les seues problemàtiques urbanístiques i socials.

Des del punt de vista de les infraestructures de mobilitat es presenta la següent problemàtica:

- Distribució modal de transport amb un pes molt llevat del transport privat en mitjans motoritzats.
- Sistema viari amb problemes de segregació dels diferents tipus de trànsit en l'Àrea Funcional de Castelló.
- Problemes de congestió en punts crítics de l'Àrea Funcional de Castelló.
- Usos planificats en el territori allunyats dels punts de càrrega de la xarxa bàsica de transport sostenible.
- Potencial de millora del sistema d'estacionament dissuasiu en congruència amb les polítiques de transport públic i les maneres no mecanitzades de viatges.
- Efecte barrera de les infraestructures sobre la matriu biofísica del territori, absència d'incorporació en el seu traçat de plataformes específiques per a un sistema de transport no motoritzat.

- Absència injustificada d'un corredor mediterrani amb altes prestacions en matèria de passatgers i mercaderies.

Objectius del Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló

Aquest pla d'acció territorial té com a objectiu general situar l'Àrea Funcional de Castelló com una de les de major qualitat urbana de l'Arc Mediterrani de la Unió Europea, la qual cosa suposa la configuració d'un espai competitiu però, al mateix temps, equilibrat, amable i solidari amb les persones, capaç de retindre i atraure talent i professionals creatius, integradora dels grups més desfavorits, que tinga en compte la perspectiva de gènere i done a conèixer el gran valor ambiental i cultural dels seus actius territorials.

Aquest pla d'acció territorial de caràcter integrat, regulat en l'article 16 del TRLOTUP, per a aconseguir la meta general, té objectius específics, en el seu àmbit d'actuació, en la infraestructura verda, el sistema d'assentaments, les infraestructures de mobilitat i l'activitat econòmica.

Des del punt de vista de la infraestructura verda, els objectius del pla d'acció territorial són:

1. Garantir la preservació del patrimoni natural, paisatgístic i cultural de l'àrea funcional, la conservació dels seus processos ecològics i el manteniment i millora dels serveis ecosistèmics.
2. Establir i preservar una infraestructura verda de la franja litoral que incloga els valors ambientals, culturals, territorials, paisatgístics i de protecció enfront de riscos naturals i induïts, evitant el continu urbà de la costa i garantint la permeabilitat i connectivitat entre la mar i l'interior del territori.
3. Afavorir la continuïtat territorial evitant l'excessiva fragmentació del territori, així com el manteniment d'espais agrícoles entorn dels nuclis per a millorar la seua integració paisatgística i caràcter urbà.
4. Dissenyar un sistema d'espais oberts que tinga com a principals elements d'articulació l'anell verd perimetral de l'entorn de Castelló i els seus llits fluvials, per a garantir la seua connectivitat ecològica i territorial amb la resta de l'àrea funcional.
5. Desenvolupar un sistema de preferències quant a la implantació d'usos i activitats en el territori, dirigint els nous desenvolupaments cap als espais de menor valor ambiental i paisatgístic i menor afecció dels riscos naturals i induïts.
6. Permetre la compatibilitat de la implantació de les centrals d'energies renovables amb els valors ambientals, productius i paisatgístics del sòl.

7. Definir un conjunt de connexions i itineraris per a fomentar l'ús públic i sostenible dels espais oberts metropolitans, tant rurals com urbans. Amb això es permetrà l'accés als sistemes de mobilitat no motoritzada i als recursos paisatgístics de major valor, prestant especial atenció a la importància de la connectivitat dels camins històrics i del seu patrimoni cultural associat.
8. Considerar la infraestructura verda com una eina per al disseny actiu del territori que contribuïska a la millora de la qualitat de vida de la ciutadania, a la permanència de la població en el medi rural i a evitar la formació de conurbacions no desitjades.
9. Definir una zonificació del sòl no urbanitzable a partir de les unitats de paisatge i del disseny de la infraestructura verda, establint el règim d'usos i activitats a implantar en cada zona.
10. Fomentar usos i activitats compatibles amb el caràcter agrari de la zona que siguen complementàries a les tradicionals, el turisme sostenible en el sistema rural, simplificar les autoritzacions administratives i dinamitzar el secà en la franja intermèdia del territori.

Des del punt de vista del sistema d'assentaments, els objectius del pla d'acció territorial són:

1. Consolidar l'àrea urbana de Castelló i per extensió la seua àrea funcional, com a referent nacional i internacional quant a l'adaptació del territori a les necessitats del nou model productiu en matèria de sòl.
2. Prioritzar la regeneració de teixits urbans enfront dels nous desenvolupaments en el territori que siguen consumidors de sòl, i dinamitzar, en la mesura que siga possible, el parc d'habitatges de segona residència en la costa.
3. Definir àmbits estratègics metropolitans i rurals en funció de les vocacions del territori, i orientar els creixements de sòl residencial i d'activitats econòmiques cap als espais de menor valor ambiental, cultural i paisatgístic.
4. Actuar sobre els sectors de sòl urbanitzable que presenten una baixa compatibilitat amb els criteris de desenvolupament territorial i urbà sostenibles determinats tant en la legislació vigent com en aquest pla.
5. Potenciar una àrea metropolitana policèntrica, amb nodes urbans compactes i d'usos mixtos, i amb una massa crítica suficient per a fer viables els sistemes de transport públic, adaptats a la demanda específica de cada àmbit territorial.
6. Afavorir la integració dels creixements i dotacions, combatre els riscos de segregació urbana, aplicar la perspectiva de gènere a la planificació i gestió territorial i urbanística i garantir el principi d'equitat quant a l'accés als equipaments de la societat del benestar.

7. Analitzar i valorar la idoneïtat del sòl disponible, i racionalitzar la implantació dels usos i activitats de naturalesa econòmica en el territori en funció de la sostenibilitat ambiental, l'accessibilitat, la connectivitat en transport públic i les demandes de la nova economia. A més s'haurà d'identificar les àrees adequades per a la implantació de polígons mancomunats en el medi rural.
8. Preservar els sòls ben localitzats i pròxims als teixits industrials consolidats de la implantació d'activitats d'elevada ocupació que puguen hipotecar la seua vocació industrial i logística.
9. Adoptar criteris d'actuació respecte de les peces urbanes del territori especialitzades en usos residencials de baixa densitat, i allunyades dels teixits urbans compactes.
10. Establir determinacions per a pal·liar els desequilibris entre el litoral i l'interior, cosint els tres àmbits definits en l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana: plana litoral, franja intermèdia i sistema rural. Per a això es proposaran estratègies de reforç del sistema nodal de referència i mesures normatives que faciliten la difusió d'usos i activitats cap a l'interior.

Des del punt de vista de les infraestructures de mobilitat, els objectius del pla d'acció territorial són:

1. Propiciar un canvi en l'estructura de la mobilitat actual a favor de les maneres de transports més sostenibles, amb especial incidència en el transport públic i la mobilitat no motoritzada.
2. Vincular l'accessibilitat en sistemes de transport públic als nous usos del territori, potenciant els models urbans compactes amb un adequat equilibri entre residència, ocupació i dotacions.
3. Gestionar eficaçment la mobilitat i el sistema d'estacionament dissuasiu en congruència amb les polítiques de transport públic i les maneres no mecanitzades de transport.
4. Facilitar els mecanismes de coordinació de la mobilitat en termes de tarifes, intercanvi modal, millora de l'accessibilitat i reducció de l'accidentabilitat.
5. Dissenyar les infraestructures de mobilitat amb la finalitat de minimitzar els efectes barrera, evitar duplicitats que propicien un consum innecessari de sòl i incorporar alternatives de mobilitat en transport públic i mitjans no motoritzats.
6. Dotar de bona accessibilitat mitjançant transport públic als espais d'oportunitat i considerar el "Bulevard de la Plana" com una actuació estratègica del centre de l'àrea funcional.
7. Gestionar l'AP-7 de manera que contribuïska a millorar l'especialització i l'assignació òptima del trànsit viari en el conjunt de l'àrea funcional de Castelló.

Des del punt de vista de l'activitat econòmica, els objectius del pla d'acció territorial són:

1. Plantejar accions per a assegurar la permanència de la població en el sistema rural, afavorint la implantació d'activitats complementàries a les agràries, simplificant els requisits administratius per a la seua autorització i la millora de la xarxa de comunicacions de banda ampla.
2. Potenciar sectors complementaris de la indústria ceràmica, com la logística, el turisme i el sector agroalimentari, així com les relacionades amb l'aplicació intensiva de les noves tecnologies.
3. Fomentar les energies renovables per a la consecució d'un model energètic distribuït, combinant les implantacions sobre el sòl urbà i el sòl rural, i avançar en la investigació i aplicació de combustibles verds alternatius al gas natural en els processos industrials.
4. Orientar el sector comercial cap al comerç de proximitat i a la millora de la innovació en el sector.
5. Incorporar les directrius del Pla d'Espais Turístics de la Comunitat Valenciana i plantejar accions per a transformar els recursos en productes turístics.
6. Adoptar mesures per a afavorir la desestacionalització del turisme residencial, renovant i ampliant la planta hotelera qualificada i crear una oferta de turisme especialitzat i de qualitat integrada en el paisatge i relacionada amb la posada en valor del patrimoni cultural.
7. Desenvolupar productes turístics de gran potencial tant en la franja intermèdia com en el sistema rural, vinculats a productes com el vi, l'oli, la gastronomia, les pintures rupestres, l'esport, la naturalesa o la salut, entre altres.

Necessitat i oportunitat d'elaborar, tramitar i aprovar un pla d'acció territorial d'aquesta naturalesa.

És convenient i oportú elaborar aquest pla d'acció territorial des d'una visió territorial àmplia, que permeta que Castelló consolide una àrea urbana i funcional pròpia potent i amb àmplia projecció dins de l'arc mediterrani, que garantisca la seua sostenibilitat, vertebració i posicionament en aquest espai supraregional. També és prioritària la millora de la resiliència del territori, del seu metabolisme territorial i de la lluita contra el canvi climàtic, que requereix d'un disseny del territori adequat, flexible i adaptatiu, la qual cosa s'aconsegueix de forma més eficient quan s'aborden aquests problemes en l'escala supralocal.

Alternatives del Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló

Respecte a les alternatives de planificació metropolitana en l'Àrea Funcional de Castelló i, donades les dinàmiques urbanes de menor dispersió que en altres territoris, les alternatives plantejades se simplifiquen en dues:

- Alternativa 0: absència de planificació metropolitana.
- Alternativa 1: Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló

L'Alternativa 0 reflecteix la suma del model territorial dels 70 municipis que componen l'Àrea Funcional de Castelló i la seua evolució raonable durant els pròxims 20 anys. Les característiques del model actual es poden sintetitzar en els punts següents:

1. És un territori que ha experimentat un procés d'urbanització extraordinari.
2. La tendència, quant al patró del sòl agrícola, apunta a una pèrdua clara de la biodiversitat de les masses forestals, augment del risc i abandó de l'activitat agrícola de regadiu, tant per la falta de rendibilitat agrícola com per la classificació del sòl.
3. La gran concentració de sòls urbanitzables i urbans sense consolidar en els municipis litorals, sense expectatives reals d'execució, contribueixen a la deterioració del territori i a la falta de valoració del sòl, i al manteniment d'una gran capital immobilitzat.
4. Amb aquesta alternativa continuarà la despoblació de les zones rurals de l'interior, procés que pot ser irreversible per a molts municipis, la qual cosa reforçarà la degradació del món rural i del paisatge.
5. L'evolució del planejament urbanístic i el seu desenvolupament tendeix a afavorir un model excessivament axial i tentacular que no contribueix a la permeabilitat i funcionalitat de la infraestructura verda.
6. L'absència de planificació d'escala supralocal a les comarques de la Plana ha suposat una utilització massiva del vehicle privat per als desplaçaments interurbans, dels quals gran part són per motius recurrents de treball.
7. Amb aquesta alternativa es va a un model turístic de monocultiu residencial, gran consumidor de recursos naturals i energètics, perdent l'oportunitat d'atraure un turisme hoteler de major qualitat.
8. L'entorn urbà de Castelló de la Plana encara no té clara consciència metropolitana que li permeta aprofitar les oportunitats territorials des de la perspectiva supramunicipal.

L'Alternativa 1, amb el Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló, seguint i aconseguint els objectius citats anteriorment, és l'alternativa a priori més viable per a la consecució de la millora de la qualitat territorial d'aquest àmbit pretesa en l'objectiu general. No obstant això, quan s'elabore l'esborrany de pla exigít pel procediment

d'avaluació ambiental i territorial estratègica, i a la vista de diagnòstics territorials més precisos, es podrien plantejar nous models territorials alternatius en el context del Pla. Per això, les possibles alternatives que, en el seu cas, es puguen plantejar, hauran de respectar aquests objectius i els que sorgisquen de la informació derivada de la participació ciutadana d'aquesta consulta prèvia. També deurà el Pla analitzar i preveure possibles canvis de comportament i tendències socials, econòmiques i territorials derivats de l'impacte del COVID-19 i dels possibles escenaris geopolítics, els quals poden tindre importants impactes sobre el model territorial i urbà de l'Àrea Funcional de Castelló.

EL SUBDIRECTOR GENERAL
D'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I PAISATGE

LA DIRECTORA GENERAL DE
POLÍTICA TERRITORIAL I PAISATGE